

616-085:614.253.2-055:378.09(091)

**Н.Д. Чухрієнко,
І.Л. Височина**

ВІД ТЕРАПІЇ ДО СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ – ТРИДЦЯТИРІЧНИЙ ШЛЯХ КАФЕДРИ

*ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
вул. Дзержинського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Dzerzhinsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
e-mail: simed.dnepr@gmail.com*

Тридцятирічна історія кафедри, яка сьогодні носить назву сімейної медицини ДЗ ДМА МОЗ України, має витoki з терапевтичної школи нашої Alma Mater.

Внаслідок злиття декількох терапевтичних кафедр, які знаходились тоді в структурі Дніпро-

петровського медичного інституту, в 1987 році на клінічній базі сьомої та першої міських клінічних лікарень розпочала роботу кафедра внутрішніх хвороб № 4, яку з квітня того історичного року очолила д. мед. н., професор Н.Д. Чухрієнко.

**На фото зліва направо – 1-й ряд: проф. З.К. Алексєєнко, проф. І.І. Крижанівська, проф. О.Б. Зборовський, проф. К.В. Попова, проф. А.Г. Кушнарєва, проф. Ю.О. Філіпов;
2-й ряд: проф. В.П. Гейченко, доц. В.Т. Педан, доц. Г.Г. Борзиловська, проф. Г.В. Дзяк, проф. Н.Д. Чухрієнко, доц. О.М. Єгорова, доц. В.І. Серпова, доц. В.Л. Вільковський, доц. І.К. Яковенко, доц. І.І. Візгалова, доц. Л.І. Захарцева, проф. С.С. Короленко, доц. М.І. Хомяков**

Історія народження вищезначеної кафедри має декілька складових, однією з яких було об'єднання двох кафедр - внутрішніх хвороб санітарно-гігієнічного факультету з курсом профпатології (1972 - 1977 рр. - зав. каф., проф. В.Н. Горбенко; 1977 - 1982 рр. зав. каф., доц. Л.І. Захарцева) та другої складової - це кафедра внутрішніх хвороб педіатричного факультету (1974-1979 рр. - зав. каф., проф. Е.І. Ємельяненко, 1979-1982 рр. зав. каф., проф. Г.В. Дзяк), які з

плином часу та реформування злилися в єдину кафедру пропедевтики внутрішніх хвороб педіатричного та санітарно-гігієнічного факультетів (1982-1986 рр. зав. каф., проф. Ю.А. Філіпов), і до складу якої вже в 1987 році увійшла кафедра внутрішніх хвороб стоматологічного факультету (до 1987 р. зав. каф., проф. А.Г. Кушнарєва).

У штаті кафедри внутрішніх хвороб № 4 під керівництвом професора, д. мед. н. Н.Д. Чухрієнко

тоді працювали доценти О.М. Єгорова, В.І. Сімаков, В.А. Кльованик, В.Т. Педан, В.П. Гладчун, Л.І. Захарцева, Л.К. Антонова, асистенти

В.В. Родіонова, К.Є. Богацька, В.І. Діденко, О.В. Суходольський, І.В. Василевська, Т.В. Киреева, Л.А. Кийко, О.Є. Козлова, С. Рокутов та ін.

На фото зліва направо – доц. В.А. Кльованик, доц. В.П. Гладчун, доц. В.Т. Педан, зав. кафедрою, проф. Н.Д. Чухрієнко, доц. Л.І. Захарцева, доц. Л.К. Антонова

І саме ця кафедра внутрішніх хвороб № 4 Дніпропетровської медичної академії (зав. каф., професор, д. мед. н. Н.Д. Чухрієнко) у відповідь на потребу часу і кардинальних змін в системі надання первинної медичної допомоги в Україні через 10 років (1996) була реорганізована в кафедру внутрішніх хвороб з курсом сімейної медицини, а у вересні 1999 р. в кафедру терапії інтернів та сімейної медицини, яка була підпорядкована факультету післядипломної підготовки з урахуванням зміни специфіки педагогічної діяльності. В цьому ж переломному 1999 році професору, д. мед. н. Н.Д. Чухрієнко було присвоєно високе звання Заслужений лікар України.

Наступний етап розвитку кафедри розпочався з вересня 2005 р., коли кафедра терапії інтернів та сімейної медицини була реорганізована в кафедру сімейної медицини ФПО (зав. каф., професор, д. мед. н. Н.Д. Чухрієнко), і яку з вересня 2014 року стала очолювати д. мед. н., доцент І.Л. Височина.

У штаті кафедри сьогоднішнього дня – висококваліфіковані терапевти і педіатри, які мають вторинну спеціалізацію за фахом ЗПСМ та невропатолог вищої кваліфікаційної категорії. Сьогодні на кафедрі сімейної медицини ФПО (див. фото) працюють зав. кафедри, д. мед. н. доцент І.Л. Височина, професор, д. мед. н. Н.Д. Чухрієнко, 4 доценти: О.І. Гайдук, Н.С. Башкірова, І.В. Василевська, С.Ф. Агарков, 3 асистенти: А.В. Черниловський, О.А. Росицька, Н.О. Єфимова, 2 старші лаборанти (Л.А. Кийко, С.В. Атамогланова), 2 лаборанти (Т.Г. Сачко, В.А. Кисла) та навчаються 3 клінічні ординатори – В.В. Крамарчук, Т.О. Яшкіна, В.О. Пешкова.

Тридцятирічний шлях розвитку нашої кафедри від терапії до сімейної медицини був плідним на здобутки у всіх напрямках розвитку, на окремих проміжках часу складним, інколи експериментальним, але конструктивним, і завжди спирався на традиції та досвід Дніпропетровської медичної академії.

**На фото зліва направо – 1-й ряд: доц. С.Ф. Агарков, доц. Н.С. Башкірова, доц. О.І. Гайдук, проф. Н.Д. Чухрієнко, зав. кафедрою, д. мед. н. І.Л. Височина, доц. І.В. Василевська
2-й ряд: ст. лаб. В.А. Кисла, ст. лаб. С. Атамагламова, лаб. Т.Г. Сачко, ас. Н.О. Єфімова, клініч. ордин. Т.О. Яшкіна, ас. О.А. Росицька, ас. А.В. Черниловський, ст. лаб. Л.А. Кийко, клініч. ордин. В.В. Крамарчук**

Для забезпечення високої якості викладання і формування нового напрямку підготовки – сімейних лікарів – у 1997 році викладачі кафедри (Н.Д. Чухрієнко, О.І. Гайдук, В.П. Гладчун, Н.П. Кузьмицька, І.В. Василевська, О.Є. Козлова, Л.А. Кийко) пройшли підготовку з організації та методики викладання сімейної медицини на базі кафедри сімейної медицини Московської медичної академії імені І.М. Сеченова й одними з перших в Україні отримали сертифікати викладачів зі спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина». Досвід роботи підготовки сімейних лікарів та високий професіоналізм співробітників кафедри під керівництвом проф., д.м.н. Н.Д. Чухрієнко через деякий час дозволив колективу кафедри сімейної медицини взяти участь у розробці «Державних тимчасових стандартів надання первинної медико-соціальної допомоги на засадах сімейної медицини» (Н.Д. Чухрієнко, О.І. Гайдук, Н.П. Кузьмицька, О.Є. Козлова, Л.А. Кийко; 2003); виконати завдання МОЗ України з підготовки «Навчального плану та програми циклу спеціалізації за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» (Н.Д. Чухрієнко, О.І. Гайдук; 2000, 2011); брати участь у створенні клінічних настанов, галузевих стандартів та уніфікованих протоколів (Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Хронічне обструктивне захворювання легень»,

2012. увійшла до Наказу МОЗ України № 555 від 15.11.2013; автори – проф. Н.Д. Чухрієнко, доц. О.І. Гайдук, ас. О.А. Росицька; Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Бронхіальна астма», увійшла до Наказу МОЗ України № 898 від 08.10.2013; автори проф. Н.Д. Чухрієнко, доц. О.І. Гайдук, ас. О.А. Росицька; Уніфікований клінічний протокол медичної допомоги «Кашель у дорослих та дітей», Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 327 від 8.06.2015., автори проф. Н.Д. Чухрієнко), розробці СКС – базових протоколів ведення хворих на первинному рівні (зав. каф. І.Л. Височина, проф. Н.Д. Чухрієнко, доц. О.І. Гайдук, доц. І.В. Василевська, доц. Н.С. Башкірова, ас. О.А. Росицька).

Зміни напрямку роботи кафедри від терапії до сімейної медицини знайшли своє відображення і в наукових напрямках розвитку кафедри - це «Вивчення особливостей ІБС при ожирінні» (1992), «Труднощі і помилки діагностики недостатності мітрального клапана», «Обґрунтування ефективності сорбційної терапії при атеросклерозі» (1992), «Вивчення впливу продуктів бджільництва при легеневій патології, дисліпідеміях» (1996), «Вивчення рефлюксної хвороби та її вплив на розвиток бронхіальної патології нижніх дихальних шляхів» (1996), «Особливості перебігу і прогнозування ураження

бронхолегеневої системи в осіб з імуносупресією», що поєднувалось з виконанням конкурсних робіт, які фінансувались Кабміном і МОЗ України та виконанням ГДТ «Етіопатогенетичні особливості ураження бронхо-легеневої системи у хворих з проявами імунodefіциту» (2009-2013). Сьогодні на кафедрі сімейної медицини ФПО під керівництвом зав. кафедри, д. мед. н. І.Л. Височиної виконується ініціативна НДР за темою «Прогноз розвитку рекурентних та хронічних захворювань респіраторного тракту в практиці лікаря загальної практики-сімейної медицини» (2015-2019), в розрізі якої виконано три магістерські роботи, розроблені інформаційні листи, патенти та нововведення МОЗ України.

За весь період існування кафедри, яка сьогодні носить назву сімейної медицини ДЗ «ДМА МОЗ України», було опубліковано близько 600 наукових робіт, а співробітниками кафедри підготовлено і захищено 13 кандидатських і 2 докторські дисертаційні роботи, з них під керівництвом професора Н.Д. Чухрієнко підготовлено 6 кандидатів медичних наук – асистенти В.І. Діденко (1992), Т.В. Кирєєва, О.Є. Козлова, Л.А. Кийко (1996), аспіранти Б.Ю. Кисельов (2003) та О.В. Авдоніна (2006). За період становлення та розвитку кафедри пройшли навчання 23 клінічних ординатори та 18 магістрів.

У 1997 році тоді співробітники кафедри внутрішніх хвороб з курсом сімейної медицини стали ядром створення обласної Асоціації сімейних лікарів, яку і до нинішнього часу очолює професор Н.Д. Чухрієнко

Досвід тридцятирічної роботи кафедри представлено більше ніж на 40 українських і міжнародних конференціях. За ініціативою професора Н.Д. Чухрієнко, яка була одним з фундаторів ВГО «Українська Асоціація сімейної медицини», та співробітників кафедри в м. Дніпро була проведена перша НПК з актуальних проблем підготовки і впровадження сімейної медицини (1999); потім, вже традиційні, майже щорічні науково-практичні конференції із сімейної медицини «Від науки до практики» (2010, 2013, 2014, 2016, 2017), організовано та проведено III та IV з'їзди сімейних лікарів України (2011, м. Дніпро; 2015, м. Полтава).

Для уніфікації та оптимізації викладання сімейної медицини співробітниками кафедри з урахуванням власного досвіду були розроблені шість навчально-методичних посібників з грифом ЦМК МОЗ України: «Загальні принципи оптимізації навчання та алгоритми виконання практичних навичок у загальній лікарській

практиці» (2004), «Халітоз в практиці сімейного лікаря» (2004), «Аллергология и иммунология» (2006), «Алгоритми виконання практичних навичок лікарями загальної практики на обладнанні амбулаторій» (2010, перевидання 2017), «Симптоми та синдроми в практиці сімейного лікаря» (2009), «Кардиологические синдромы у взрослых и детей, диагностика, тактика ведения врачом общей практики - семейным врачом» (2014). Професор, д. мед. н. Н.Д. Чухрієнко є співавтором Національного підручника «Сімейна медицина» (2013; 2016), підручників «Хірургічні хвороби» (2015, 2016), навчального посібника «Экстренная медицинская помощь» (2013).

Навчальний процес, лікувальна і консультативна робота співробітниками кафедри сімейної медицини ФПО сьогодні здійснюється на дев'яти клінічних базах нашого міста та області, а саме: на базах лікарень КЗ «Дніпропетровське КОШМД» ДОР», КЗ «ДМБКЛ № 4 ДОР», КЗ «ДМКЛ № 2» ДОР». Особливе значення приділяється удосконаленню матеріальної бази кафедри, викладання предмету проводиться з використанням сучасних технічних засобів, фантомів, муляжів, створений тренажерний клас для відробки практичних навичок, проведення серцево-легеневої реанімації на навчальному обладнанні, ідентичного тому, яке отримують сімейні лікарі згідно з табелем оснащення амбулаторій. Зроблено новий поштовх у розвитку кафедри: покращена матеріальна база, почав працювати комп'ютерний клас, підключений до мережі Інтернет, впроваджуються новітні інтерактивні засоби контролю знань лікарів-інтернів та курсантів.

Робота співробітників кафедри була неодноразово відзначена подяками МОЗ України, керівництвом Дніпропетровської, Кіровоградської та Полтавської областей.

Тридцятирічний шлях розвитку кафедри від терапії до сімейної медицини та досвід роботи колективу викладачів різних спеціальностей був покладений в основу філософії нової спеціальності – сімейної медицини. З гордістю ми можемо сказати, що надбання кафедри сімейної медицини сьогодні мають міцне підґрунтя попередніх років становлення та розвитку кафедри, витоки якої – у фундаментальній терапевтичній школі Дніпропетровської медичної академії, а колектив кафедри теперішнього періоду є мультидисциплінарною командою справжніх фахівців, які вболівають за свою справу, людей небайдужих, активних громадян своєї країни.